6.

МОНИТОРИНГ

НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ НА ЛОКАЛНО НИВО

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

FOUNDATION OPEN SOCIETY MACEDONIA
ФОНДАЦИЈА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО МАКЕДОНИЈА

Center for Civil Communications
Центар за граѓански комуникации

ИЗВЕШТАЈ БР. 6

МОНИТОРИНГ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ НА ЛОКАЛНО НИВО

декември 2014 година

ИЗДАВАЧ:
Центар за граѓански комуникации

ЛЕКТУРА:
Татјана Б. Ефтимоска

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКО ОБЛИКУВАЊЕ:
Бригада дизајн

ПЕЧАТИ:
Пропоинт

ТИРАЖ:
250 примероци

Бесплатен/некомерцијален тираж

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
"Св. Климент Охридски", Скопје

352.073.53:005.584.1(497.7)"2013"(047)

МОНИТОРИНГ на јавните набавки на локално ниво : извештај бр. 6. - Скопје : Центар за граѓански комуникации, 2015. - 30, 26 стр. : табели ; 17х20 см

Насл. стр. на припечатениот текст: Monitoring public procurement at local government level : report No. 6. - Обата текста меѓусебно печатени во спротивни насоки. - Текст на мак. и англ. јазик. - Содржи и: Monitoring public procurement at local government level

ISBN 978-608-4709-26-8

а) Локална самоуправа - Јавни набавки - Мониторинг - Македонија - 2013 - Извештаи
COBISS.MK-ID 98119434

Овој извештај е овозможен со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамките на Проектот на УСАИД за граѓанско општество. Содржината на публикацијата е одговорност на Фондацијата Отворено општество - Македонија и на Центарот за граѓански комуникации и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.

СОДРЖИНА

Вовед: цели и методологија 5

Клучни наоди 6

Вредносен приказ на јавните набавки во 2013 година:
големи разлики во општинските трошења за јавни набавки 7

Вредност на јавните набавки на општините во 2013 година
во однос на 2012 година 11

Вредност на јавните набавки на општините во 2013 година по жител 16

Трошоците за јавни набавки на општините во 2013 година
во однос на буџетите 21

ВОВЕД:
ЦЕЛИ И МЕТОДОЛОГИЈА

Центарот за граѓански комуникации (ЦГК) редовно го мониторира спроведувањето на јавните набавки во земјава, почнувајќи од 2008 година, од кога се применува и новиот Закон за јавните набавки, изработен според Директивите на Европската комисија. Целта на мониторингот е да се оцени дали и во колкава мера државните институции ги почитуваат основните принципи во трошењето на јавните пари, а стипулирани и во самиот закон – конкуренција меѓу фирмите, нивен еднаков третман и недискриминација, транспарентност и интегритет при спроведување на постапките и рационално и ефикасно искористување на парите.

Во рамките на овој извештај даден е приказ на вкупните трошења за јавни набавки на сите општини во Република Македонија во 2013 година. Пресметката е направена врз основа на сумирање на сите набавки кои ги имале општини, а за кои податоците беа објавени на Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) преку известувањата за склучен договор, како и полугодишните евиденции за јавни набавки до 20.000 евра. Притоа, освен пресметка на вкупните пари потрошени на јавни набавки, во извештајот е направена и нивна пресметка по жител, а е пресметан и уделот на јавните набавки во буџетите на општините.

Од направените пресметки и табели, меѓу другото, можат да се добијат и сознанија за степенот на економски развој на општините во земјава, бидејќи освен како основа за анализа на трошењата по општините, тие можат да послужат и како основа за анализа на полнењето на буџетските каси на општините. Натаму, анализата на трошењата по општини може да послужи за носење на идните мерки и политики во насока кон порамномерен развој на општините. За граѓаните и за граѓанските организации, пак, овие податоци можат да претставуваат добра основа за барање од локалните власти да го зголемуваат износот на јавни набавки по жител. Внатре во структурата на јавните набавки, пак, тие треба да настојуваат нивната општина да троши повеќе пари за набавка на стоки, услуги и работи заради подобрување на условите за живот и работа, односно заради подигнување на животниот стандард на ниво на локалната заедница.

КЛУЧНИ НАОДИ

- 80-те општини во Република Македонија, вкупно во 2013 година, преку јавни набавки потрошиле 6,2 милијарди денари, односно 101,3 милиони евра.
- Град Скопје, како специфична единица на локалната самоуправа, е надвор од споредбената анализа, а вредноста на договорите за јавни набавки што ги склучил во 2013 година изнесува 1,2 милијарди денари, односно над 20 милиони евра
- Гледано по општини, во 2013 најмногу пари за јавни набавки потрошила Општина Аеродром, и тоа околу 628 милиони денари, односно 10,2 милиони евра, додека, пак, најмалку Општина Центар Жупа, чијашто годишна вредност на јавните набавки е 1,1 милион денари, односно 19 илјади евра.
- Големите разлики во трошењето за јавни набавки најдобро ги отсликува податокот дека Општина Аеродром, како прворангирана во 2013 година, потрошила колку 40 општини заедно, секако, оние од втората половина на ранг-листата.
- Во 2013 година е регистриран пад на јавните набавки во однос на претходната година за 38 милиони евра, односно за 27%.
- Општините во 2013 година трошеле за јавни набавки од 2 до 276 евра по жител. Гледано по жител, општинските разлики во 2013 година се поблаги во однос на 2012 година, кога се движеа од 2 до 412 евра.
- Општина Центар го загуби приматот од претходната година, кога беше апсолутен победник и во вкупната вредноста на јавните набавки и во рангирањето на трошоците за јавни набавки по жител.
- Уделот на јавните набавки во буџетите на општините во 2013 година се движи од 1,8% до 77,7%. Констатираните разлики и во однос на овој параметар повторно упатуваат на голема несразмерност во општините.
- Исклучително мали суми на јавни набавки по жител, но и како удел во буџетите, трошат и две големи општини, Тетово (8 евра по жител) и Куманово (7 евра по жител).

ВРЕДНОСЕН ПРИКАЗ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ ВО 2013 ГОДИНА:
ГОЛЕМИ РАЗЛИКИ ВО ОПШТИНСКИТЕ ТРОШЕЊА ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

Општините во Република Македонија во 2013 година, преку јавни набавки, потрошиле вкупно 6.229.171.964 денари, односно 101.287.349 евра. Во оваа пресметка се вклучени 80 општини без Град Скопје, кој, како специфична единица на локалната самоуправа, е исклучен од споредбената анализа. Инаку, Град Скопје во 2013 година склучил договори за јавни набавки во вредност од 1.250.878.386 денари, односно 20.339.486 евра. Доколку се спореди со општините, произлегува дека Град Скопје потрошил 20% од вкупната сума на пари потрошени од 80-те општини во Република Македонија.

Вредноста на јавни набавки може да се смета за релевантен показател за тоа колку пари потрошиле општините, како за своето функционирање така и за извршување на обврските од нивна надлежност, бидејќи освен за исплата на плати и надоместоци за вработените, за комуналии и сл., речиси за сите други трошоци над 500 евра општините се должни да распишат тендер.

Основа за пресметка на трошењата на општините беа известувањата за склучените договори доставени до Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) за договори чијашто вредност е над 20.000 евра, како и полугодишните евиденции за договорите во вредност од 500 евра до 20.000 евра. До вредностите се дојде низ собирање на сите договори што секоја општина поединечно ги склучила во периодот од 1 јануари 2013 до 31 декември 2013 година. Обработката на сите податоци достапни на (ЕСЈН) направени за потребите на оваа анализа покажува дека општините годишно трошеле од 10 милиони евра (Општина Аеродром) до 19 илјади евра (Општина Центар Жупа), што говори за големи разлики во парите со кои располагаат за сервисирање на услу-

гите во нивна надлежност (изградба на локални улици, комунална инфраструктура, локално осветлување, поправка и изградба на училишта и сл.). Големите разлики најдобро ги отсликува податокот дека Општина Аеродром, која е прва на ранг-листата со вкупно потрошени пари за јавни набавки во 2013 година, сама потрошила колку 40-ина општини заедно, секако, оние од втората половина на ранг-листата: Јегуновце, Виница, Берово, Боговиње, Валандово, Кратово, Липково, Брвеница, Теарце, Чешиново-Облешево, Маврово и Ростуша, Долнени, Могила, Ресен, Росоман, Зелениково, Арачиново, Босилово, Василево, Карбинци, Студеничани, Ново Село, Демир Капија, Вевчани, Пехчево, Конче, Старо Нагоричане, Демир Хисар, Чашка, Кривогаштани, Зрновци, Дојран, Богданци, Ранковце, Градско, Шуто Оризари, Врапчиште, Лозово и Центар Жупа. Оваа споредба недвосмислено говори за отсуството на рамномерност во развојот на општинско ниво. Оттука, овие разлики можат да претставуваат добра основа за преиспитување на начинот на којшто се делат дотациите од централната до локалната власт во функција на намалување на разликите и обезбедување услови за порамномерен развој на локално ниво.

Како што може да се види од табеларниот приказ, просекот во трошењето на јавни набавки во 2013 година на општинско ниво изнесувал 78.850.278 денари, односно 1.282.118 евра. Оттука, Општина Аеродром, како прворангирана во трошењето за јавни набавки, е за речиси осум пати над општинскиот просек, додека, пак, Општината Центар Жупа е за дури 67 пати под просекот. Генерално, високиот просек е последица на големите трошења преку јавните набавки на помал број на општини. Оттука, 21 општина потрошила над констатираниот просек, а мнозинството, односно 58 општини, се под тој просек.

Првите четири места на врвот им припаѓаат на скопските општини Аеродром, Центар, Карпош и Кисела Вода. Во првата 10-ка, покрај нив се наоѓаат и Битола, Гостивар, Струмица, скопската општина Гази Баба, Прилеп и Штип.

Табела 1. Ранг-листа на општини според вредноста на потрошените пари за јавни набавки во 2013 година

Р.бр.	Општина	Вкупна вредност на склучените договори за јавни набавки	
		во денари	во евра
1	Аеродром	627.649.300	10.205.680
2	Центар	548.576.102	8.919.937
3	Карпош	398.230.611	6.475.294
4	Кисела Вода	305.983.186	4.975.336
5	Битола	302.769.830	4.923.087
6	Гостивар	239.728.165	3.898.019
7	Струмица	223.119.924	3.627.966
8	Гази Баба	207.997.241	3.382.069
9	Прилеп	184.476.671	2.999.621
10	Штип	161.894.648	2.632.433
11	Охрид	161.698.250	2.629.240
12	Чаир	154.664.219	2.514.865
13	Гевгелија	145.627.992	2.367.935
14	Кавадарци	139.029.945	2.260.650
15	Бутел	126.481.531	2.056.610
16	Ѓорче Петров	122.316.685	1.988.889
17	Велес	117.616.932	1.912.470
18	Дебар	113.579.212	1.846.816
19	Пробиштип	96.202.434	1.564.267
20	Струга	92.974.113	1.511.774
21	Кочани	80.509.928	1.309.105
	ПРОСЕК	**78.850.278**	**1.282.118**

Р.бр.	Општина	Вкупна вредност на склучените договори за јавни набавки	
		во денари	во евра
22	Илинден	76.415.390	1.242.527
23	Неготино	75.729.115	1.231.368
24	Радовиш	70.169.113	1.140.961
25	Крушево	66.287.307	1.077.842
26	Желино	66.098.849	1.074.778
27	Чучер Сандево	63.700.627	1.035.783
28	Македонска Каменица	61.746.444	1.004.007
29	Петровец	58.351.757	948.809
30	Новаци	54.758.773	890.387
31	Крива Паланка	49.774.219	809.337
32	Кичево	49.385.304	803.013
33	Тетово	46.850.386	761.795
34	Куманово	45.090.151	733.173
35	Сарај	44.678.392	726.478
36	Македонски Брод	43.368.393	705.177
37	Делчево	43.134.974	701.382
38	Дебарца	39.961.781	649.785
39	Сопиште	39.795.024	647.074
40	Свети Николе	36.848.307	599.159
41	Јегуновце	36.596.519	595.065

Р.бр.	Општина	Вкупна вредност на склучените договори за јавни набавки	
		во денари	во евра
42	Виница	33.001.747	536.614
43	Берово	32.506.238	528.557
44	Боговиње	31.926.936	519.137
45	Валандово	31.405.540	510.659
46	Кратово	30.869.050	501.936
47	Липково	30.799.640	500.807
48	Брвеница	29.399.602	478.042
49	Теарце	25.927.843	421.591
50	Чешиново-Облешево	22.279.186	362.263
51	Маврово и Ростуша	20.162.178	327.840
52	Долнени	19.798.031	321.919
53	Могила	18.443.518	299.894
54	Ресен	18.180.246	295.614
55	Росоман	17.996.201	292.621
56	Зелениково	17.952.719	291.914
57	Арачиново	17.392.961	282.812
58	Босилово	17.128.667	278.515
59	Василево	16.924.897	275.202
60	Карбинци	16.618.727	270.223
61	Студеничани	13.977.953	227.284
62	Ново Село	13.535.559	220.090
63	Демир Капија	13.268.218	215.743
64	Вевчани	13.053.779	212.257

Р.бр.	Општина	Вкупна вредност на склучените договори за јавни набавки	
		во денари	во евра
65	Пехчево	11.843.892	192.584
66	Конче	11.200.975	182.130
67	Старо Нагоричане	10.486.008	170.504
68	Демир Хисар	10.445.313	169.842
69	Чашка	10.356.069	168.391
70	Кривогаштани	8.787.962	142.894
71	Зрновци	7.784.067	126.570
72	Дојран	7.651.612	124.416
73	Богданци	6.539.115	106.327
74	Ранковце	5.801.218	94.329
75	Градско	5.117.033	83.204
76	Шуто Оризари	4.692.930	76.308
77	Врапчиште	3.485.359	56.673
78	Лозово	1.387.551	22.562
79	Центар Жупа	1.175.680	19.117
80	Пласница[1]	0	0

1 Општина Пласница нема спроведено ниту една јавна набавка во 2013 година.

ВРЕДНОСТ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ НА ОПШТИНИТЕ ВО 2013 ГОДИНА ВО ОДНОС НА 2012 ГОДИНА

Гледано во однос на претходната година, во 2013 година вредноста на јавните набавки е намалена за 38.046.535 евра, односно за 27%. Имено, во 2012 година вредноста на склучените договори за јавни набавки изнесувала 139.324.884 евра без Град Скопје, наспроти 101.287.349 евра во 2013 година. Ова намалување се совпаѓа со локалните избори што се одржаа во март 2013 година. Притоа, во пресрет на изборната година и борбата за гласови за очекување е дека општините трошеле повеќе, наспроти изборната година, кога стапува на сила и антикорупциската одредба со која се забрануваат поголеми инвестициски трошења од денот на распишување на изборите.

Зголемување на трошењето во 2013 година во однос на претходната година може да се констатира само кај 28 од 79 општини. Трите општини со најголем раст во трошењето пари преку јавни набавки се Јегуновце, Чаир и Вевчани. Притоа, растот на вредноста на договорите за јавни набавки кај Општина Јегуновце изнесува дури 513,8%, односно е евидентиран скок од 96.950 евра во 2012 година на 595.065 евра во 2013 година. Општина Чаир, пак, во 2012 година, преку јавни набавки потрошила 686.357 евра, а во 2013 година 2.514.865 евра, што е пораст од 266,4%. Кај Општина Вевчани, пак, растот на вредноста на набавките изнесува 255%, односно од 59.789 евра во 2012 година на 212.257 евра во 2013 година. Дел од олку големите скокови во вредноста на парите потрошени на јавни набавки можат да се објаснат со зголемени трошења, но дел и со подоследна примена на обврските од Законот за јавни набавки во однос на известувањата за трошењата преку јавните набавки до ЕСЈН.

Гледано во апсолутен износ, најголем скок во трошењето преку јавни набавки може да се констатира во Општина Аеродром, каде што во 2012 година се потрошени 4.840.994 евра, додека во 2013 година дури 10.205.680 евра, што ја исфрли оваа општина на врвот на ранг-листата гледано од аспект на вредноста на потрошените пари за јавни набавки.

Од друга страна, најголем пад во вредноста на потрошените пари е евидентирана во Општина Центар: од 18.730.888 евра во 2012 година на 8.919.937 евра во 2013 година.

Табела 2. Споредбен приказ на јавните набавки во 2012 и 2013 година

Р.бр.	Општина	Вредност на склучените договори за јавни набавки во евра		Промена
		2013 година	2012 година	
1	Аеродром	10.205.680	4.840.994	+110,8%
2	Центар	8.919.937	18.730.888	-52,4%
3	Карпош	6.475.294	15.448.229	-58,1%
4	Кисела Вода	4.975.336	4.270.859	+16,5%
5	Битола	4.923.087	5.322.559	-7,5%
6	Гостивар	3.898.019	2.702.282	+44,2%
7	Струмица	3.627.966	4.910.268	-26,1%
8	Гази Баба	3.382.069	4.159.580	-18,7%
9	Прилеп	2.999.621	4.381.822	-31,5%
10	Штип	2.632.433	2.254.207	+16,8%
11	Охрид	2.629.240	3.659.130	-28,1%
12	Чаир	2.514.865	686.357	+266,4%
13	Гевгелија	2.367.935	3.857.193	-38,6%
14	Кавадарци	2.260.650	3.509.889	-35,6%
15	Бутел	2.056.610	3.685.252	-44,2%
16	Ѓорче Петров	1.988.889	2.387.784	-16,7%

Р.бр.	Општина	Вредност на склучените договори за јавни набавки во евра		Промена
		2013 година	2012 година	
17	Велес	1.912.470	1.325.212	+44,3%
18	Дебар	1.846.816	2.188.186	-15,6%
19	Пробиштип	1.564.267	1.188.837	+31,6%
20	Струга	1.511.774	1.910.651	-20,9%
21	Кочани	1.309.105	1.805.731	-27,5%
22	Илинден	1.242.527	2.986.979	-58,4%
23	Неготино	1.231.368	1.145.751	+7,5%
24	Радовиш	1.140.961	2.090.273	-45,4%
25	Крушево	1.077.842	1.357.509	-20,6%
26	Желино	1.074.778	333.371	+222,4%
27	Чучер Сандево	1.035.783	968.783	+6,9%
28	Македонска Каменица	1.004.007	2.577.525	-61,0%
29	Петровец	948.809	1.568.778	-39,5%
30	Новаци	890.387	1.225.031	-27,3%
31	Крива Паланка	809.337	611.358	+32,4%
32	Кичево	803.013	1.494.544	-46,3%
33	Тетово	761.795	5.018.787	-84,8%
34	Куманово	733.173	3.736.059	-80,4%
35	Сарај	726.478	820.449	-11,5%
36	Македонски Брод	705.177	760.855	-7,3%
37	Делчево	701.382	1.236.231	-43,3%

Р.бр.	Општина	Вредност на склучените договори за јавни набавки во евра		Промена
		2013 година	2012 година	
38	Дебарца	649.785	297.616	+118,3%
39	Сопиште	647.074	585.767	+10,5%
40	Свети Николе	599.159	1.811.129	-66,9%
41	Јегуновце	595.065	96.950	+513,8%
42	Виница	536.614	639.380	-16,1%
43	Берово	528.557	775.433	-31,8%
44	Боговиње	519.137	296.587	+75,0%
45	Валандово	510.659	304.750	+67,6%
46	Кратово	501.936	422.483	+18,8%
47	Липково	500.807	200.154	+150,2%
48	Брвеница	478.042	441.741	+8,2%
49	Теарце	421.591	800.974	-47,4%
50	Чешиново-Облешево	362.263	498.488	-27,3%
51	Маврово и Ростуша	327.840	370.945	-11,6%
52	Долнени	321.919	1.544.186	-79,2%
53	Могила	299.894	324.755	-7,7%
54	Ресен	295.614	161.273	+83,3%
55	Росоман	292.621	354.499	-17,5%
56	Зелениково	291.914	178.383	+63,6%
57	Арачиново	282.812	/	/
58	Босилово	278.515	458.703	-39,3%

Р.бр.	Општина	Вредност на склучените договори за јавни набавки во евра		Промена
		2013 година	2012 година	
59	Василево	275.202	533.808	-48,4%
60	Карбинци	270.223	255.712	+5,67%
61	Студеничани	227.284	1.116.406	-79,6%
62	Ново Село	220.090	339.839	-35,2%
63	Демир Капија	215.743	874.948	-75,3%
64	Вевчани	212.257	59.789	+255,0%
65	Пехчево	192.584	282.324	-31,8%
66	Конче	182.130	404.020	-54,9%
67	Старо Нагоричане	170.504	623.056	-72,6%
68	Демир Хисар	169.842	495.084	-65,7%
69	Чашка	168.391	164.148	+2,6%
70	Кривогаштани	142.894	59.772	+139,1%
71	Зрновци	126.570	57.539	+120,0%
72	Дојран	124.416	204.340	-39,1%
73	Богданци	106.327	807.826	-86,8%
74	Ранковце	94.329	42.287	+123,1%
75	Градско	83.204	358.424	-76,8 %
76	Шуто Оризари	76.308	48.780	+56,4%
77	Врапчиште	56.673	661.267	-91,4%
78	Лозово	22.562	161.566	-86,0%
79	Центар Жупа	19.117	51.560	-62,9%

ВРЕДНОСТ НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ НА ОПШТИНИТЕ ВО 2013 ГОДИНА ПО ЖИТЕЛ

Доколку се анализира вредноста на потрошените пари на јавни набавки на општините по жител[2], тогаш се добива поинаква слика. Гледано според овој параметар, произлегува дека на врвот е Општина Новаци, каде што во 2013 година се потрошени 276 евра по жител, а на дното е Општина Врапчиште, каде што за јавни набавки во 2013 година биле потрошени 2 евра по жител.

Просекот во трошењето по општини по глава на жител во 2013 година изнесува 55 евра. Над овој просек се само 26 општини, а под него сите останати општини, односно 53. Исклучително мали суми на јавни набавки по жител, и тоа по помалку од 10 евра, како што може да се види од следниот табеларен приказ, трошеле 6 општини, меѓу кои и две големи општини, Тетово (8 евра по жител) и Куманово (7 евра по жител).

2 Во пресметката за јавните набавки по жител се користеа податоци за број на населението од 31.12.2013 година од Заводот за статистика. Сепак, со оглед на тоа што во нив немаше податоци за скопските општините Аеродром, Бутел, Кисела Вода, Центар, Чаир, Шуто Оризари и Сопиште, за нив се користеше бројот на населението во согласност со последниот попис од 2002 година.

Табела 3. Вредност на склучените договори за јавни набавки во 2013 година по жител

Ранг	Општина	Евра по жител
1	Новаци	276
2	Центар	196
3	Дебарца	158
4	Аеродром	142
5	Македонска Каменица	131
6	Сопиште	114
7	Крушево	113
8	Василево	112
9	Македонски Брод	111
10	Карпош	107
11	Петровец	106
12	Чучер Сандево	106
13	Гевгелија	104
14	Пробиштип	102
15	Дебар	90
16	Кисела Вода	87
17	Вевчани	86
18	Илинден	74
19	Росоман	72
20	Карбинци	67
21	Струмица	64

Ранг	Општина	Евра по жител
22	Неготино	64
23	Зелениково	62
24	Кавадарци	58
25	Бутел	57
26	Јегуновце	55
	ПРОСЕК	**55**
27	Штип	54
28	Битола	53
29	Демир Капија	52
30	Кратово	52
31	Чешиново-Облешево	51
32	Конче	51
33	Охрид	50
34	Ѓорче Петров	47
35	Могила	47
36	Гостивар	47
37	Гази Баба	44
38	Валандово	43
39	Делчево	42
40	Старо Нагоричане	41
41	Зрновци	41

Ранг	Општина	Евра по жител
42	Берово	40
43	Крива Паланка	40
44	Прилеп	40
45	Радовиш	39
46	Желино	39
47	Чаир	39
48	Пехчево	38
49	Дојран	37
50	Маврово и Ростуша	37
51	Велес	35
52	Кочани	34
53	Свети Николе	33
54	Брвеница	29
55	Виница	28
56	Кривогаштани	25
57	Ранковце	25
58	Градско	23
59	Струга	23
60	Долнени	23
61	Арачиново	21
62	Чашка	21
63	Ново Село	20

Ранг	Општина	Евра по жител
64	Демир Хисар	20
65	Босилово	20
66	Теарце	18
67	Сарај	18
68	Ресен	18
69	Боговиње	17
70	Липково	17
71	Кичево	14
72	Богданци	13
73	Студеничани	11
74	Лозово	9
75	Тетово	8
76	Куманово	7
77	Шуто Оризари	3
78	Центар Жупа	3
79	Врапчиште	2

Избивајќи на врвот на листата, Општина Новаци во 2013 година ѝ го преземе приматот на Општина Центар, која беше на врвот на ранг-листата претходната година, како во однос на вкупниот износ за јавни набавки, така и во однос на нивната вредност по жител.

Табела 4. Споредба меѓу рангирањето на општините според склучените договори за јавни набавки по жител во 2012 и 2013 година

Ранг 2013	Ранг 2012	Општина
1	2	Новаци
2	1	Центар
3	42	Дебарца
4	28	Аеродром
5	3	Македонска Каменица
6	16	Сопиште
7	9	Крушево
8	48	Василево
9	15	Македонски Брод
10	4	Карпош
11	6	Петровец
12	12	Чучер Сандево
13	8	Гевгелија
14	26	Пробиштип
15	14	Дебар
16	24	Кисела Вода
17	64	Вевчани
18	7	Илинден
19	23	Росоман
20	32	Карбинци
21	22	Струмица
22	33	Неготино
23	49	Зелениково
24	21	Кавадарци
25	17	Бутел
26	77	Јегуновце
27	46	Штип
28	40	Битола
29	5	Демир Капија
30	51	Кратово
31	29	Чешиново-Облешево
32	13	Конче
33	30	Охрид
34	38	Ѓорче Петров
35	45	Могила
36	54	Гостивар
37	37	Гази Баба
38	63	Валандово
39	27	Делчево
40	10	Старо Нагоричане

Ранг 2013	Ранг 2012	Општина
41	69	Зрновци
42	41	Берово
43	58	Крива Паланка
44	36	Прилеп
45	25	Радовиш
46	71	Желино
47	72	Чаир
48	44	Пехчево
49	34	Дојран
50	50	Маврово и Ростуша
51	65	Велес
52	47	Кочани
53	18	Свети Николе
54	60	Брвеница
55	55	Виница
56	75	Кривогаштани
57	76	Ранковце
58	19	Градско
59	57	Струга
60	11	Долнени
61	/	Арачиново
62	67	Чашка

Ранг 2013	Ранг 2012	Општина
63	59	Ново Село
64	43	Демир Хисар
65	56	Босилово
66	52	Теарце
67	66	Сарај
68	74	Ресен
69	73	Боговиње
70	79	Липково
71	61	Кичево
72	20	Богданци
73	31	Студеничани
74	39	Лозово
75	35	Тетово
76	53	Куманово
77	80	Шуто Оризари
78	78	Центар Жупа
79	62	Врапчиште
/	/	Пласница

ТРОШОЦИТЕ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ НА ОПШТИНИТЕ ВО 2013 ГОДИНА ВО ОДНОС НА БУЏЕТИТЕ

Во насока на дополнително расветлување на трошењето за јавни набавки на локално ниво, за потребите на оваа анализа е направена пресметка и за уделот на јавните набавки во буџетските расходи на општините. Притоа, значајно е да се нагласи дека прибирањето на податоците за завршните сметки на буџетите за 2013 година на општините се покажа како исклучително тешко. Само мал дел од општините ги имаа јавно објавено овие податоци што, секако, упатува на заклучокот за ниското ниво на транспарентност во однос на буџетските трошења. Имајќи предвид дека обврската за спроведување на јавна набавка се однесува на сите трошења преку буџетската каса, за потребите на оваа анализа се користеа податоци за вкупните буџети на општините сметајќи го основниот буџет на општините, дотациите, донациите, кредитите и самофинасирачките активности. Во најголем дел станува збор за податоци од завршните сметки на општините, а во мал дел, каде што тие не можеа да се обезбедат, се користеа планираните вредности на буџетите на општините. Прецизни податоци за вкупните буџети не се обезбедени само за општините Желино и Арачиново, и затоа овие општини се исклучени од овој дел на анализата.

Како што може да се види од следниот табеларен приказ, уделот на јавните набавки во буџетите на општините во 2013 година се движи од 1,8% до 77,7%. Олку големите разлики повторно упатуваат на несразмерност во општините сугерирајќи дека во оние општини каде што уделот на јавните набавки е мал, најголем дел од буџетските пари се трошат за плати за вработените и други трошоци коишто не можат директно да се поврзат со активности што водат кон подобрување на квалитетот на живот во овие локални средини. Имено, изградбата или поправката на улици, одржувањето на инфраструктурата или која било активност насочена кон подобрување на состојбите во општината ќе мораше да се отсликаат и во поголем удел на буџетските трошења на јавни набавки.

Табела 5. Уделот на трошоците за јавни набавки во буџетите на општините во 2013 година

Р.бр.	општина	Вредност во денари за 2013 година		Удел на јавните набавки во буџетот во %
		јавни набавки	буџет	
1	Аеродром	627.649.300	1.659.304.800	37,8%
2	Центар	548.576.102	1.229.349.835	44,6%
3	Карпош	398.230.611	2.004.382.000	19.9%
4	Кисела Вода	305.983.186	1.201.152.000	25,5%
5	Битола	302.769.830	1.501.555.481	20,2%
6	Гостивар	239.728.165	855.179.155	28,0%
7	Струмица	223.119.924	826.174.637	27,0%
8	Гази Баба	207.997.241	589.447.274	35,3%
9	Прилеп	184.476.671	990.040.466	18,6%
10	Штип	161.894.648	629.850.090	25,7%
11	Охрид	161.698.250	760.724.369	21,3%
12	Чаир	154.664.219	669.055.627	23,1%
13	Гевгелија	145.627.992	345.515.505	42,1%
14	Кавадарци	139.029.945	627.068.000	22,2%
15	Бутел	126.481.531	420.048.000	30,1%
16	Ѓорче Петров	122.316.685	365.624.824	33,5%
17	Велес	117.616.932	614.309.255	19,1%
18	Дебар	113.579.212	213.547.625	53,2%
19	Пробиштип	96.202.434	199.488.518	48,2%
20	Струга	92.974.113	327.636.000	28,4%

Р.бр.	општина	Вредност во денари за 2013 година		Удел на јавните набавки во буџетот во %
		јавни набавки	буџет	
21	Кочани	80.509.928	425.080.349	18,9%
22	Илинден	76.415.390	294.885.000	25,9%
23	Неготино	75.729.115	348.940.333	21,7%
24	Радовиш	70.169.113	370.797.704	18,9%
25	Крушево	66.287.307	123.676.277	53,6%
26	Желино	66.098.849	/	/
27	Чучер Сандево	63.700.627	106.911.305	59,6%
28	Македонска Каменица	61.746.444	196.073.506	31,5%
29	Петровец	58.351.757	164.472.294	35,5%
30	Новаци	54.758.773	188.206.338	29,1%
31	Крива Паланка	49.774.219	397.136.303	12,5%
32	Кичево	49.385.304	700.134.458	7,1%
33	Тетово	46.850.386	1.644.691.568	2,8%
34	Куманово	45.090.151	516.090.038	8,7%
35	Сарај	44.678.392	70.000.000	63,8%
36	Македонски Брод	43.368.393	257.172.540	16,9%
37	Делчево	43.134.974	223.576.000	19,3%
38	Дебарца	39.961.781	83.000.000	48,1%
39	Сопиште	39.795.024	154.621.515	25,7%
40	Свети Николе	36.848.307	214.401.041	17,2%
41	Јегуновце	36.596.519	95.900.073	38,2%

Р.бр.	општина	Вредност во денари за 2013 година		Удел на јавните набавки во буџетот во %
		јавни набавки	буџет	
42	Виница	33.001.747	223.858.873	14,7%
43	Берово	32.506.238	251.752.618	12,9%
44	Боговиње	31.926.936	56.149.832	56,9%
45	Валандово	31.405.540	226.905.000	13,8%
46	Кратово	30.869.050	73.600.319	41,9%
47	Липково	30.799.640	239.786.944	12,8%
48	Брвеница	29.399.602	37.841.398	77,7%
49	Теарце	25.927.843	148.981.749	17,4%
50	Чешиново-Облешево	22.279.186	71.924.279	31,0%
51	Маврово и Ростуша	20.162.178	145.048.862	13,9%
52	Долнени	19.798.031	149.185.586	13,3%
53	Могила	18.443.518	75.336.665	24,5%
54	Ресен	18.180.246	211.672.007	8,6%
55	Росоман	17.996.201	53.855.821	33,4%
56	Зелениково	17.952.719	42.566.550	42,2%
57	Арачиново	17.392.961	/	/
58	Босилово	17.128.667	129.382.214	13,2%
59	Василево	16.924.897	165.227.000	10,2%
60	Карбинци	16.618.727	55.333.715	30,0%
61	Студеничани	13.977.953	142.876.378	9,8%
62	Ново Село	13.535.559	100.571.426	13,5%
63	Демир Капија	13.268.218	8.2391.439	16,1%

Р.бр.	општина	Вредност во денари за 2013 година		Удел на јавните набавки во буџетот во %
		јавни набавки	буџет	
64	Вевчани	13.053.779	36.564.127	**35,7%**
65	Пехчево	11.843.892	69.945.985	**16,9%**
66	Конче	11.200.975	68.289.535	**16,4%**
67	Старо Нагоричане	10.486.008	59.975.815	**17,5%**
68	Демир Хисар	10.445.313	103.819.700	**10,1%**
69	Чашка	10.356.069	94.340.445	**11,0%**
70	Кривогаштани	8.787.962	51.658.810	**17,0%**
71	Зрновци	7.784.067	25.620.975	**30,4%**
72	Дојран	7.651.612	48.829.722	**15,7%**
73	Богданци	6.539.115	98.416.458	**6,6%**
74	Ранковце	5.801.218	50.917.179	**11,4%**
75	Градско	5.117.033	44.771.365	**11,4%**
76	Шуто Оризари	4.692.930	36.004.574	**13,0%**
77	Врапчиште	3.485.359	186.693.173	**1,9%**
78	Лозово	1.387.551	44.930.348	**3,1%**
79	Центар Жупа	1.175.680	65.147.732	**1,8%**

Уделот на јавните набавки во буџетските расходи на општинско ниво просечно изнесува 24,5%, што значи дека е под просекот на национално ниво, којшто, во согласност со податоците на Бирото за јавни набавки, изнесува 31%. Оценката дали е ова добро или не пред сѐ зависи од намената на потрошените пари, односно колку тие биле насочени кон подобрување на квалитетот на животот.

Но, секако, потребно е да се издвои состојбата со општините каде што уделот на јавните набавки во вкупните буџетски трошоци е помал од 10%, а меѓу нив се Студеничани, Куманово, Ресен, Кичево, Богданци, Лозово, Тетово, Врапчиште и Центар Жупа. Оваа состојба секако укажува дека во посочените општини постојат проблеми кои треба да се анализираат и за чиешто надминување треба да се преземат соодветни мерки.

Од друга страна, имајќи ги предвид напорите насочени кон фискална консолидација на општините, секако дека не е за оправдување ниту состојбата во оние општини каде што уделот на трошоците за јавни набавки е голем. Нивната висина може да биде оправдана само доколку сите трошења биле насочени кон подобрување на состојбите во општината во сите сфери од живеењето.